

TIT. XIX.

CONSTITUTIONES FEUDALES DOMINI LOTHARII IMPERATORIS, QUAS 2 ANTE 3 JANUARIAM BEATI PETRI IN CIVITATE ROMANA CONDIDIT OBSERVANDAS.

Si quis ex 4 militum ordine decesserit, qui de feudo investitus fuerit: ut constitutum habemus, observetur de beneficio 1, & successione, & c. nisi. Si unus inculpatus 2 fuerit una de his nominatis culpis, ut habemus inferunt, observetur per constitutionem domini Lotharii 7 Imperatoris, quae est constituta tempore Eugenii Papae ante annum beatissimi Petri Apostoli in civitate Romana per laudamentum 8 sapientum 9 Papiae, atque Mediolani, Mantuae, Veronae, quae Brenus (alias Hybernus) vocatur, & Parmae, Lucae & Pise, & Syponi & Marchionum atque ducum vel capitaneorum atque valvalorum majorum.

Decedente milite vasallo succedit sibi filius, & nepos ex eo, & frater: quinimo & patruus si feudum sit avitum. Bald.

(Imp. Lotharius Eugenii Papae, & universo populo.)

Si 10 quis miles mortuus fuerit sine filio mafculo, & nepotem 11 reliquerit, in beneficium avi 12 in patris vicem 13 succedit. Et si heredem 14, & fratrem 15 reliquerit, in beneficium patris ipse 16 succedit. Et si filius fratris mortuus fuerit, frater patris 17 in beneficium sui 18 defuncti 19 succedat 20.

TIT. XX.

DE BENEFICIO FRATRIS, ET QUALITER FRATER IN BENEFICIUM FRATRIS SUCCEDAT.

Frater fratri defuncto sine filio non succedit in novo feudo. Bald.

Si quis acquirerit 22 beneficium & sine filio mafculo mortuus fuerit & fratrem reliquerit: frater non succedat fratri, sed dominus (habeat) nisi 23 per investituram a domino ordinatum fuerit, ut frater succedat fratri, si mortuus fuerit sine herede mafculo: vel succedat frater fratri mortuo sine filio: vel nisi beneficium de 24 communibus 25 bonis fuerit 26 emptum 27. Vel utriusque nomine domino sciente: si infimus fuerit: 28 vel 29 in holtem regis adquisierit 30.

TIT. XXI.

DE FEUDO SINE CULPA NON AMITTENDO.

Si quis miles 31 sine 32 cognita 33 culpa beneficium 34 suum amittit 35: si 37 ex culpa 38, vel causa convictus 39 non 39 fuerit, quas milites 40 sunt nominare, quando fidelitatem faciunt dominis suis: vel 41 per laudamentum 42 parium suorum: vel 43 si dominus suis 44 deservire noverint, tunc condicio 45 causa data proponitur ad repetendum feudum, ex quo non servit domino. Nam si steterit viginti annis

1 De successione & culpa militis fidelis. tit. 17. Cujac. 2 Imperator, etiam cum in urbe Roma est, potest legem generalem facere urbi & orbi. 3 Ad hincina 3. Lomb. 10. in artic. lolebant eo loci Imperatores constitutiones suas promulgare. Custod. 9. var. 4 Ex eorum militum ordine quos valvalores nominare solent. Oth. Frisingensis l. c. 3. 5 Lotharii constitutiones feudales, de feudorum successione & culpa, quibus feudum amittitur, sunt servanda. 6 Accusatus. 7 Lotharii primi, vid. hic. Hieron. Tertii. Cujac. sic. 8 Constitum. tit. 22. §. 2. in fin. 9 hic. Autotemant habet majorem quod plurimum consilio fit & auctoritate, arg. d. abbas. 3. C. de regulan. 9 Sapientum Mediolani, atque Papiae seu Cremonae atque Mantuae & Veronae, (quae vulgo Berna vocatur) & Trevisi & Paduae atque Vincentiae, & Parme & Cujac. 10 Qualiter nepos vel patruus succedat in feudo avito. tit. 18. Cujac. 11 In successione feudi antiqui seu paterni, primo vocantur descendentes, filius, nepos, deinceps vero, his non extantibus, collateraliter. 12 Id est, in avitum beneficium. 13 Et ita nepos patris vicem repraesentat, sine filio sit, ut hic, five cum patris concurrat. 2. Feud. 11. 14 Id est, filium vel nepotem mafculum. 15 Filius patris praefertur, ut hic, C. tit. 18. 2. in fin. sup. hic. 16 Filius filii. 17 Id est, patruus. 18 Id est, avitum. 19 Id est, quod erat delatum fratri filio. 20 Quando frater fratri succedat in feudo. 21 Tit. 19. Cujac. 22 Tit. 8. in fin. sup. hic. de successione fratrum se novi feudi. 23 Prima exceptio. l. 1. feud. l. 2. de feud. 12. 24 Feudum emptum proprio nomine ex communibus bonis commane est: quod repugnat l. Titium. 47. §. ad rem. §. ff. de admin. tut. Cur tam varie? Præsumitur filius dominus, frater inter se communibus vallibus feudum quasi fidei dedisse, partem quia fratres ipsi fivim velaverit, partem quia de communibus bonis emebatur. Hinc commune negotium tanquam a socio, gestum ex parte videtur, nisi forte ipsius emptionis tempore, emptor nominatim pretulisset sibi nisi caverit feudumve emi. Bald. 25 Secunda exceptio 2. tit. 7. 12. in fin. 26 Feudum emi potest. tit. 7. 16. sup. hic. 27 Tertia exceptio. vid. d. tit. 12. 28 Quia tunc feudum non amittit. 29 Communibus armis. d. tit. 12. 30 Tit. 20. Cujac. 31 An item in non milite? Idem, nam quæcumque in feudis constituntur de milite, locum habent in non milite vasallo: nisi diversitas ratio inter militem & alium vasallum probaverit. 2. sup. tit. 3. 32 Miles ipso iure feudum non amittit, sed causa cognita, vel convicta. tit. 22. §. 2. in fin. sup. hic. 33 Tit. 34. Quo nomine actio commissi feudi criminis competit. Hieron. 34 Feudum vasallus non amittit, nisi causa rationabilis cognita & convicta, ut hic, sic privilegia sine causa auferri non possunt. Alvar. l. ult. C. de divisi. prad. vrb. lib. 11. 35 Sententia hic requiritur quia privandus dicitur. l. habens. 14. C. de iur. iur. 20. ff. de iur. iur. alius ad executionem tantum, ut multis notat Ravennas hoc loco: vid. c. pro humani. de homicidio in c. §. de homicidio lege de homicidio in c. 37. Sed hic, sua emendo dispunda etiam negativa & duabus disjunctivis: quae sequuntur, sua emendo non amittit, sed si laudamento parium convictus fuerit, in iuramentum si delictans commissit, pura si dominus suis deservire noverit, tunc condicio causa data proponitur ad repetendum feudum. 40 2. feud. 6. 7. 97. in fin. sup. hic. 41 Hanc particulam expunge. 42 Id est, iudicium. tit. 22. in fin. sup. hic. 43 Pura si, ita legendum censet. 44 Penitentibus sollicit feudum. 26. §. 3.

& ultra quod non servierit domino: nisi 46 necesse fuerit domino, feudum non amittit.

Vasallus feudo privatur alienando, cum uxore Domini concubendo, & in pugna, cum possit eum peccare, dimittendo. Bald.

Si 47 quis miles beneficium suum vendiderit 48 totum sine (voluntate vel) iussu domini sui: ut proprium beneficium amittat 49 decernimus, dominus vero habeat: vel si concubuerit 50 cum uxore domini sui, domino vivente 51: vel si in pugna suum dominum dimiserit 52, & cum eo non laboraverit 53, si poterit.

TIT. XXII.

[QUO TEMPORE MILES INVESTITURAM PETERE DEBEAT.]

Si miles intra annum 54 mensum post mortem domini non petat investituram ab eis heredibus, vel post mortem patris a domino: perdit feudum. Bart.

Si quis miles 54 ultra 55 annum, & 56 mensum, vadat, ut investituram beneficii sui a filio 57, vel successore domini sui petat, vel post mortem [domini sui, vel] patris sui, vel alterius, qui succedere debet: nisi iusta 58 causa intervenierit, quare non petierit: veluti 59 mortis 60 vel capitales inimicitiae 61, vel infantia 62, vel iusta absentia 63: & si (ut supra diximus) eum non petierit, damnatur.

Si 64 quis fecerit investituram, 65 vel 66 cambium 67 de beneficio sui militis 68, sine illius consensu, cujus est beneficium: pro non 69 facto habeatur.

Miles non potest deservire a domino sine 70 culpa, & causa cognita, & convicta, per laudamenta parium. Bald.

Si quis miles 71 adimat de possessione sui beneficii, nisi 72 convicta culpa: quae sit laudanda 73 per iudicium parium suorum, sicut supra 74 diximus. Si autem dixerit miles, quod sui pares iudicaverint, miles in possessione maneat per sex hebdomadas: 75 atque notram veniat praesentiam cum 76 illis, qui laudamentum 77 ad quos iudicium fecerit, & ante nos definiturus.

TIT. XXIII.

DE CONTENTIONE INTER DOMINUM ET VASALLUM 30 DE INVESTITURA FEUDI.

Si inter militem vasallum 31 dominum contentio sit de investitura: domino deficiente in probatione, vasallo possidenti deservit iusjurandum: domino autem possidente, militi vasallo incumbit probatio. Bald.

Si quis miles 81 in possessione sui beneficii fuerit, & dominus investituram negaverit: miles 82 affirmet per iurandum, si poterit, quod suum sit beneficium per investituram domini sui: & si dominus possederit, & miles sic dixerit, quod investitus fuerit a domino suo, & dominus negaverit: adhibeatur pares illius, & per ipsos invenitur veritas: & si pares non fuerint, veritas invenitur per dominum 83; quia 84 non est bonum, ut veritas denegetur.

1 Tit. 25. Cujac. 2 Ut filia in feudo paterno non succedat nisi fuerit investita. 3 Tit. 1. §. 3. 4 Filio vel nepote, vel deinceps. 5 Sub. novum, ut notat Petrus de Cervo, Baldus, Hieronius, Adria, Odofredus, de tamen Pileas & Balvianus hunc locum de paterno & antiquo interpretantur: & Baldus quidem de feudo quod vasallus pro se & heredibus suis mafculus & femine recepit. 6 Tit. 8. in fin. sup. hic. 7 Redimimus annis vel triennium, ad Gall. relict. appellat. ad 2. feud. 15. Alii interpretantur, nisi meruerit operis suis. 8 Investituram filiam vasalli in feudo non dominus potest inviti agnatis. 9 Non revocatur. tit. 8. sup. ed. Solve, revocatur, si agnati non consenserunt. 2. feud. 39. fecus si consenserint. 1. feud. 6. §. 1. vel die, investituram in feudo novo, non in antiquo. Priore enim casu non succedunt agnati. Atqui nullum videtur dubium, ut possit filiam vasalli dominus investire in feudo, quod ipse mortuo vasallo habuit in investituram. Quis? num dicimus redimendum in feudis fuisse, ut possit, exstantibus filiam agnatis, eius filiam investituram? An potius dominus non possit agnatis extantibus filiam vasalli investire, nisi casibus, de quibus hic agit? An hic dicimus filiam investituram, vivente patre? An investituram agnatis investituram, si feudum ab eius patre adquisitum, pro fe, & heredibus suis etiam feminis? 10 Id est, agnatis. 11 Feudum sine investitura non constituitur. 12 Tit. 25. Cujac. 13 Feudum (ut habet propriam naturam feudi) sine investitura constitui non potest. Ideoque non praesente curia, dominus iusserit aliquem possessionem aliquis rei prehendere feudi nomine, feudum negatum non erit, ut ad heredes descendat. Huiusmodi iuris non est investitura. Corporalis adprobatio rei etiam voluntate domini facta redum feudum non inducit. Quis? si coram curia id iusserit? actus pro investitura habebitur. Ravennas. Quis? si nonnulli passus sit dominus vasallum possessionem, & ab eo servitium receperit? Lavittus vasallus recte videbitur. 1. l. 1. §. de cons. credit. iudic. Quis? si sine servitio 30, vel 40, annis possiderit? redum feudum fuerit: & ad heredes descendat. c. si quis, §. ff. de feud. feud. controvers. Quis? si dominus iustus intervenierit, nullus pares habeat? Baldus negat recte feudum fore: Contra Alvaros, rectum fore at: Ravennas & Laurentis tunc demum rectum fore putant, si huiusmodi iussu a principe intervenierit, arg. l. amoniam. 19. C. de iur. iur. l. par. C. de dom. inter venum. Quis? si dominus iustus in brevi tantum aliquo testato interitus fuerit? redum feudum fuerit: par enim auctoritas parium, & testat. cap. 1. in fin. quid sit investitura. 14 Imo aliquid, 2. feud. 26. §. 4. C. tit. 33. solve, ut infra. ed. Constituitur & acquiritur feudum. c. 2. sup. de feud. cap. & praescriptione. c. si quis, in fin. ff. de feud. feud. cont. 15 Adhuc non sit paribus, alius si praesentibus id iuberit, ut investituram cedat, ut d. tit. 33. 16 Quod feudum non tradit in heredem. 17 Nisi praesentibus (patro 20, ann. ut d. §. 4. Gail. Quis? si provocaverit ad Imperatorem, annu habet ad appellationem prosequendum, auct. c. de temp. appellat. & consequenter per eum annu quiete possidere debet, ut pendente appellatione nihil innovetur. Alvaros. hic. nam. 7. Ant. 18 Feudum non traditum morte domini clerici perit. tit. 27. Cujac. 19 Sub. ad de bonis Ecclesiae investituris: non propriis. Hoc enim casu comparatur laico, c. l. in fin. de clerico. 20 Imo non eximatur, licet res eius in investituram feudum tradere cogatur investit. 2. feud. 35. in fin. solve: Cogatur utique si clericus, vel de suis, aut ecclesie bonis investituram investituram fecerit. d. tit. 35. non si de alieno, ut hic C. tit. 3. sup. ed. 21 Tit. 28. 22 De contentione investituræ feudis inter dominum & vasallum. Cujac. 23 Probationibus aliis deficientibus fides adhibetur possessoris iuramento, si modo possessio praesumptioe aliqua jurabit, veluti si possessor annu, nec vi, nec clam, nec precario, quiete se libere possiderit. 24 Tit. 23. sup. ed. 25 Successores iurare possunt de investitura suo auctori facta, ut hic, C. §. 1. J. ed. ff. de iur. iur. veritatem non possunt: non alias, l. videmus, 4. ff. de iur. iur. iurando. 26 Testes citantur tunc, alius non citati testimonium non valet, sicut Bart. in c. post legatum. 5. §. si vero. 100. ff. de iur. iur. quae ut indignat. 27 Etiam inviti testimonium dicimus. 28 Testibus plerumque non creditur nisi iurati, ut hic. vid. l. 9. C. de testibus. Socium regulam Testis non paratus 424. 29 Testis pro domino vasallus esse potest, in negotio ac lite feudali, ut hic. Quo iure? quia nec prohibitus est iurare, ad imitandum. l. 3. ff. de testibus. Id est, convallat. 30 Parium auctoritas abest, si res sunt qui ab eodem feudum investituram tenent. 31 Parium curiae abest, si testes investituræ veluti: ita testibus idoneis abest, aut si testibus extranei admittuntur, adde l. consensu. §. C. de regul. 32 Testis,

TIT. XXIV.

QUEMADMODUM FEUDUM AD FILIAM PERTINEAT.

Vasallo defuncto sine liberis, filia non succedit in beneficio patris. Bald.

Si quis sine filio mafculo 4 mortuus fuerit, & reliquerit filiam: filia non habet beneficium 5 patris, nisi 6 a domino redemere 7. Si autem dominus ei dare voluerit propter servitium & amorem patris: non 8 revocetur 9 ab ullo ex parentibus 10, fuis, neque damnatur.

TIT. XXV.

QUIBUS MODIS FEUDUM CONSTITUI POTEST.

Feudum sine investitura constitui non potest. Bald.

Si feudum est, feudum sine 13 investitura nullo 14 modo constitui potest, etiam si domino iubente 15 quis aliquis rei nomine feudi possessionem nanciscatur, & teneat: licet tamen possessionem taliter adeptam, dum vixerit, quasi 16 feudum nomine retinere: herede ejus in hoc iure nullo modo e e succedi 17.

Si 18 dominus, qui investituram, forte sit clericus 19, & contigerit, ut ante mortuam, quam vasallus possessionem feudi nancisceretur: exinanitur 20 feudum, quod generaliter in omnibus clericis, qui feudum dant, observatur.

TIT. XXVI.

DE INVESTITURA INTER DOMINUM ET VASALLUM LIS ORIATUR.

Si inter dominum & vasallum lis oriatur de investitura feudi, domino se, investituram se fecisse negante: si 23 testibus se probari non poterit, possessoris 24 sacramentum se decidatur.

Idem [§] in eorum successioribus 25 observatur. Si vero testes interfuerint, & eos vasallus ad 26 testimonium vocaverit 27, eorum testimonio cum sacramento 28 credatur. Testes 29 vero sint pares 30 ejus, & 31 qui ab eodem domino feudum teneant: qui si tempore investitionis abfuerint, etiam extranei 32 sunt recipiendi, qui etiam 33 si veritatem celare voluerint, forte amori 34, vel pretio, vel alia qualibet ex causa, a comite 35, vel a populo 36, iurare compellantur, quod ex ea causa falsitatem non dicant, nec vera scientes 37 tacuerint. His enim non cogentibus 38 609, vasallus cum ipso domino ad 39 Imperatorem 40 ire festinet: cujus causam intemet: & quod Imperator inter eos iudicaverit, observetur. Si autem te venturum, vel nuncium misurum vasallus promittat: ex quo promiserit, usque ad annum quiete possidet. Si vero ad regem non venerit, vel 41 non miserit intra quatuor, domini 42 sacramentum causa finiat. Et si testes sacramento jam dicto praefito se non interfuisse dixerint, tamen sacramento quatio terminetur. Haec omnia etiam in clericorum personis locum habent: praeterquam quod de personis testium dictum est. In 43 clericorum feudis pariter accipiuntur

1 Tit. 25. Cujac. 2 Ut filia in feudo paterno non succedat nisi fuerit investita. 3 Tit. 1. §. 3. 4 Filio vel nepote, vel deinceps. 5 Sub. novum, ut notat Petrus de Cervo, Baldus, Hieronius, Adria, Odofredus, de tamen Pileas & Balvianus hunc locum de paterno & antiquo interpretantur: & Baldus quidem de feudo quod vasallus pro se & heredibus suis mafculus & femine recepit. 6 Tit. 8. in fin. sup. hic. 7 Redimimus annis vel triennium, ad Gall. relict. appellat. ad 2. feud. 15. Alii interpretantur, nisi meruerit operis suis. 8 Investituram filiam vasalli in feudo non dominus potest inviti agnatis. 9 Non revocatur. tit. 8. sup. ed. Solve, revocatur, si agnati non consenserunt. 2. feud. 39. fecus si consenserint. 1. feud. 6. §. 1. vel die, investituram in feudo novo, non in antiquo. Priore enim casu non succedunt agnati. Atqui nullum videtur dubium, ut possit filiam vasalli dominus investire in feudo, quod ipse mortuo vasallo habuit in investituram. Quis? num dicimus redimendum in feudis fuisse, ut possit, exstantibus filiam agnatis, eius filiam investituram? An potius dominus non possit agnatis extantibus filiam vasalli investire, nisi casibus, de quibus hic agit? An hic dicimus filiam investituram, vivente patre? An investituram agnatis investituram, si feudum ab eius patre adquisitum, pro fe, & heredibus suis etiam feminis? 10 Id est, agnatis. 11 Feudum sine investitura non constituitur. 12 Tit. 25. Cujac. 13 Feudum (ut habet propriam naturam feudi) sine investitura constitui non potest. Ideoque non praesente curia, dominus iusserit aliquem possessionem aliquis rei prehendere feudi nomine, feudum negatum non erit, ut ad heredes descendat. Huiusmodi iuris non est investitura. Corporalis adprobatio rei etiam voluntate domini facta redum feudum non inducit. Quis? si coram curia id iusserit? actus pro investitura habebitur. Ravennas. Quis? si nonnulli passus sit dominus vasallum possessionem, & ab eo servitium receperit? Lavittus vasallus recte videbitur. 1. l. 1. §. de cons. credit. iudic. Quis? si sine servitio 30, vel 40, annis possiderit? redum feudum fuerit: & ad heredes descendat. c. si quis, §. ff. de feud. feud. controvers. Quis? si dominus iustus intervenierit, nullus pares habeat? Baldus negat recte feudum fore: Contra Alvaros, rectum fore at: Ravennas & Laurentis tunc demum rectum fore putant, si huiusmodi iussu a principe intervenierit, arg. l. amoniam. 19. C. de iur. iur. l. par. C. de dom. inter venum. Quis? si dominus iustus in brevi tantum aliquo testato interitus fuerit? redum feudum fuerit: par enim auctoritas parium, & testat. cap. 1. in fin. quid sit investitura. 14 Imo aliquid, 2. feud. 26. §. 4. C. tit. 33. solve, ut infra. ed. Constituitur & acquiritur feudum. c. 2. sup. de feud. cap. & praescriptione. c. si quis, in fin. ff. de feud. feud. cont. 15 Adhuc non sit paribus, alius si praesentibus id iuberit, ut investituram cedat, ut d. tit. 33. 16 Quod feudum non tradit in heredem. 17 Nisi praesentibus (patro 20, ann. ut d. §. 4. Gail. Quis? si provocaverit ad Imperatorem, annu habet ad appellationem prosequendum, auct. c. de temp. appellat. & consequenter per eum annu quiete possidere debet, ut pendente appellatione nihil innovetur. Alvaros. hic. nam. 7. Ant. 18 Feudum non traditum morte domini clerici perit. tit. 27. Cujac. 19 Sub. ad de bonis Ecclesiae investituris: non propriis. Hoc enim casu comparatur laico, c. l. in fin. de clerico. 20 Imo non eximatur, licet res eius in investituram feudum tradere cogatur investit. 2. feud. 35. in fin. solve: Cogatur utique si clericus, vel de suis, aut ecclesie bonis investituram investituram fecerit. d. tit. 35. non si de alieno, ut hic C. tit. 3. sup. ed. 21 Tit. 28. 22 De contentione investituræ feudis inter dominum & vasallum. Cujac. 23 Probationibus aliis deficientibus fides adhibetur possessoris iuramento, si modo possessio praesumptioe aliqua jurabit, veluti si possessor annu, nec vi, nec clam, nec precario, quiete se libere possiderit. 24 Tit. 23. sup. ed. 25 Successores iurare possunt de investitura suo auctori facta, ut hic, C. §. 1. J. ed. ff. de iur. iur. veritatem non possunt: non alias, l. videmus, 4. ff. de iur. iur. iurando. 26 Testes citantur tunc, alius non citati testimonium non valet, sicut Bart. in c. post legatum. 5. §. si vero. 100. ff. de iur. iur. quae ut indignat. 27 Etiam inviti testimonium dicimus. 28 Testibus plerumque non creditur nisi iurati, ut hic. vid. l. 9. C. de testibus. Socium regulam Testis non paratus 424. 29 Testis pro domino vasallus esse potest, in negotio ac lite feudali, ut hic. Quo iure? quia nec prohibitus est iurare, ad imitandum. l. 3. ff. de testibus. Id est, convallat. 30 Parium auctoritas abest, si res sunt qui ab eodem feudum investituram tenent. 31 Parium curiae abest, si testes investituræ veluti: ita testibus idoneis abest, aut si testibus extranei admittuntur, adde l. consensu. §. C. de regul. 32 Testis,

